

Delavec izhaja vsak petek
z datumom naslednjega
dne. — Naročnina za cel
leto K 32.—, za pol leta
K 16.—, za četrto leta K 8.—
Posamezna številka 50 vin
naročnina v inozemstvo
sorazmerno več.
Pošiljave na uredništvo in
upravnništvo
Ljubljana, Selenburgova
ulica številka 6. II. nadst.
Telefon št. 225.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. —
Inserati se zaračunavajo
milimeter vrstica in al-
cer pri enkratni objav-
i po 85 vinarja, pri trikrat-
ni po 80 vinarja, pri šest-
kratni po 75 vin., pri celo-
letnih objavah po 70 vin.
za vsakokrat. — Za razne
izjave itd. stane mm vrstica
K 1.— Reklam. so poš-
tine proste. — Ne frankira-
na pisma se ne sprejemajo.

Zoré Viktor:

Amsterdam ali Moskva?

V vseh socialističnih in komunističnih strankah se že nekaj časa sem resno razpravlja. Jeli II. internacionala v resnici izgubila pravico do življenja in ali so za III. internacionalo podani eksistenčni pogoji. Nobenega dvoma ni več, da se je druga preživela, in ne bi se smeli nazivati socialisti, ako bi neomažno stali na stališču, da na taktiki socializma ni ničesar dodati, ničesar odstraniti. To bi pomenilo, da smo postali papeži, ki verujemo v nezmotljivost svojih sklepov, ki po zdravem človeškem razumu ne morejo ostati večno nespremenjeni. Kakor je na eni strani Moskva silno privlačna sila, o koder se pričakuje novi Mesija, tako na drugi strani opazujemo, da plebiscit o pristopu k III. internacionali, ki se skoraj po vseh državah sveta sedaj vrši in zaključuje, Moskovitom ne bo donesel željenega uspeha. Za resno pričo sedanjih dogodkov je to naravna posledica. Kakor se je Rim moral prilagoditi razmeram posameznih dežel sveta, da je priznal poleg cesarstev tudi republike, se sporazumel tudi s nasprotno cerkvijo, če je v tem videl svoj uspeh, tako bo morala tudi naša bodoča internacionala biti prožna, v kolikor načelo socializma dopušča.

Poleg strankine imamo tudi strokovno internacionalo v Amsterdamu, ves razvoj naših gospodarskih zadrug pa kaže, da dobimo kmalu tudi združeno internacionalo.

Za nas strokovničarje je sedaj važno vprašanje Amsterdam ali Moskva. Mnogi člani naših strokovnih organizacij si o tem vprašanju, v sedanjih političnih sporih med komunisti in socialisti piso popolnoma na jasnem. Tistim naj veljajo te vrstice.

Med tem ko je politični razvoj pokopal prvo in drugo, vstvaril v Moskvi tretjo, poraja na zapadu že četrto, imamo mi strokovničarji, kolikor je meni znano še vedno prvo internacionalo strokovnih organizacij, ki ima sedaj v glavnem svoj sedež v Amsterdamu. Naraven je ta centrum naše internacionale v Amsterdamu, ker ga obdaja industrijsko močan zapad. Tam so včlanjene skoraj vse socialistične strokovne organizacije sveta. Moč proletariata posameznih držav tiči v internacionalni zvezi, ter ga vsposablja za bodoče boje. Napačno je mnenje, da morajo strokovne organizacije, ker je II. internacionala izgubila življenje, ubiti svojo prvo, ter poklicati v življenje drugo. Stvarnih razlogov za to do danes nimamo. Dočim je taktika političnih struk v posameznih državah lahko različna, ne opazamo tako silnih razlik taktike v strokovnem gibanju. Med tem, ko zastopniki strank v raznih parlamentih lahko, če je to v korist stranki, stopijo v opozicijo,

brez posebne direktne škode za stranki-ne pristaše, imajo strokovne organizacije v takih slučajih povsem težje stališče, ker vsaka obstrukcija strokovnih organizacij pomeni v našem smislu gibanje, za koje-ga je potrebno temeljitih finančnih pri-prav in drugih ukrepov.

Moskva je za radikalno krilo naših organ zacij edini up, dočim zmerno krilo v to odrešenje ne veruje. Odkrito priznavam vse vrline ruske revolucije, ki je rešitev delavskega vprašanja v tej obsežni državi znatno pospešila za nekaj sto let. Ravnotako pa sem uverjen, da potrebuje Rusija še nekaj takih etap, predno zavzame odločujoče mesto v strokovni inter-nacionali. Ves ta silni pokret delavstva v Rusiji bo v prihodnjih letih postavila na težko preizkušnjo neizogibna realnost, ki ne pozna nobenega sočuvstvovanja, in bo z železno roko pomedla vse, kar v go-spodarskem in naravnem razvoju ni ute-meljeno. Na tem ne izpremeni še tako gorka simpatija do ruskega proletariata ničesar prav tako gotovo, kakor za de-lavske boje ne zadostuje samo golo nav-dušenje. Predvsem si moramo biti na jasnem, da je bila preteklost v rokah za-pada, ki je kljub dolgotrajni vojni obdr-žal svoje pozicije, katerih zaenkrat še ne namerava zapustiti vzhodu. Mnenje da je ruski boljševizem zadel kapitalistične-mu svetu že smrtni udarec, je po mojem mišljenju preuranjeno. Svetovnemu kapi-talizmu se po vseh pojavih, ki jih opazu-jemo, še ne mudi naročiti krste, tudi še ni definitivno določen grob, kamor naj ga položimo k večnemu počitku.

Iz vsega tega pa za nas strokovni-čarje sledi, da imamo računati s silnim nasprotnikom, ki je še vedno zmožen ofenzivno nastopati. Naloga naša je torej neizogibno ta, da gradimo, in ne razdira-mo naših postojank. Če smo se na vese-lje naših nasprotnikov razbili politično, mislim, da po vseh teh izkušnjah, ki jih dan za dnevom doživljamo, nimamo prav nobenega razloga, da razbijemo tudi stro-kovne organizacije. Našega delovanja ne more in ne sme voditi prazno navduše-nje, ampak hladen račun. Poznam drže-ve, katerih proletariati le ravnotako re-volucionaren in požrtvovalen kakor rus-ki, pa kljub temu prevladuje tam raz-sodnost in praktične potrebe. Sloven-skemu strokovnemu pokretu sodba, ali je potrebno, da se razbije strokovna inter-nacionala, ter se ustvari novo v Moskvi, ne bo težka. Če imamo od kod kaj prak-tičnega pričakovati, je to Amsterdam. Ruski strokovni pokret kljub vsem našim simpatijam ni in zaenkrat še ne more biti nam za vzor. Tamošnja industrija še dol-go ne bo odločevala na svetovnem trgu, ter le spričo agrarnega značaja te ob-širne države v velikanski manišini. Po-litični režim je bilo boljševikom lahko pre-kucniti, razvoj industrije in gospodarstva

se pa ne da diktirati od politike, temveč obratno, gospodarski razvoj diktira poli-tiko. Čim slabši gospodarski položaj, tem hujši politični diktat, pa če je tudi v ro-kah proletariata. Med tem, ko ima de-lavski pokret zapada že bogato in znan-stveno literaturo, delo dolgoletnih in skrajno objektivnih funkcionarjev mogoč-nih strokovnih organizacij, katerim brez pridržka lahko verujemo, ne moremo te-ga reči o Moskvi. S tem seveda ne trdim, da Moskva ne bi mogla nikdar še pov-speiti do take višine, in to tem manj, ker vem, da se v delavskem gibanju na Ru-skem nahajajo duhovi, kateri bi ob ure-jenih razmerah igrali važno ulogo tudi v strokovni internacionali.

Teoretično se da čisto lepo razložiti, da državne meje za delavsko gibanje ni-majo velikega pomena. So momenti, ka-teri za nekaj časa v istini podero te meje, toda taki momenti so spričo organizira-nega kapitala, največkrat le kratkega živ-ljenja. Res je da tudi svetovni kapital ne priznava državnih mej, res je pa tudi, da te še vedno v stanu hermetičo za-preti gotovo državo, kadar je to v njego-vem interesu, z ravno istimi elementi, ki državne meje negirajo. Žalostno je tu, ampak resnično. Če smo prišli do tega spoznanja, potem ne smemo zapirati oči pred nadaljnim dejstvom, da je pred Ru-sijo za gotovo dobo postavljena močna ograja. Brezžični stik ali pa samo skrom-na propagandna zveza z Moskvo, za stro-kovni pokret nima velike vrednosti. Mi potrebujemo centralo, ki nam je dostopna brez velikih težav, centralo, ki le zbog svojih bogatih izkušenj v delavskem po-kretu zmožna daje prava navodila, zdravo inicijativo.

Uredba

O začasnih ureditvi zavarovanja delavcev
zoper neizgode na bivšem avstrijskem
ozemlju kraljevine Srbov, Hrvatov in Slo-
vencev.

ki ima moč zakona ter se glasi:

Člen I.

Avstrijski zakoni, izdani do konca meseca oktobra 1918 o neizgode za-varovanju delavcev, ostanejo, v kolikor jih ta uredba ne izpreminja, v veljavi, dokler se to zavarovanje ne uredi enot-no za vso državo, za vse bivše avstrij-sko ozemlje kraljevine Srbov, Hrvatov, in Slovencev, ter se obenem razširjajo na vse upravno območje deželnih vlad za Slovenijo in Dalmacijo. Namesto av-strijskih in avstro-ogrskih oblastev izvr-šujejo njih kompetenco dotična oblastva kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Člen II.

Zakon z dne 28. decembra 1887., drž. zak. št. iz leta 1888., z izpremembami, ki jih je odredil zakon z dne 21. avgusta 1917, drž. zak. št. 363, se izpreminja tako-le:

1. Namesto odstavkov 5., 6. in 7. § 6. veljajo ta-le določila:

„Tristokratni povprečni dnevni zaslužek, toda najmanj 900 K, velja za letni zaslužek.

Ako letni zaslužek delavcev ali zaslužek obratnega uradnika preseže znesek, ki je določen kot največji vračunljivi zaslužek se za sedaj določa z 18.000 kron letno, a minister za socialno politiko ga sme po potrebi izpremeniti tako, da približno ustreza dvojnemu znesku onega povprečnega delavčevega zaslužka, ki služi za podstavo pri odmeri prispevkov.

Za izračunjanje rent in prispevkov za vajence, praktikante, volonterje in druge osebe, ki zaradi nedovršene izužbe vobče ne dobivajo plače ali samo manjšo od običajne, se računi kot vračunljivi letni zaslužek najnižji letni zaslužek onih polnplačanih delavcev ali obratnih uradnikov, ki so zaposleni pri istem opravilu, za katerega se imenovane osebe izučujejo, a ne več kot ena petina največjega vračunljivega zaslužka. Ako je resnični zaslužek takih oseb večji, se mora računati resnični zaslužek do zneska največjega vračunljivega zaslužka. Ob nezgodi se mora tem osebam, ako je zmanjšek pridobitne žmožnosti večji nego 50%, kadar dopolnijo 22. leto starosti, če so ga pa že dopolnile, takrat, ko bi jim potekla učna doba zvišati renta tako, da se vzame za temelj izračunjanju rente namesto imenovanega letnega zaslužka povprečni letni zaslužek polnplačanih delavcev ali obratnih uradnikov, ki so zaposleni pri opravilu, za katerega se je ponesrečenec izučeval.“

2. Med zadnji in predzadnji odstavek § 6. naj se vrine ta-le odstavek:

„Poleg tega ima poškodovanec, ne glede na čas, ki je potekel od dne nezgode, pravico do preskrbe s potrebnimi terapevtskimi pripomočki in do ortopedičnega zdravljenja, ki ustreza osebnim in poklicnim razmeram poškodovančevim, ob stroških zavarovalnice. Pokvarjene ali izgubljene terapevtske pripomočke popravlja in nadomešča zavarovalnica samo, ako ni poškodovanec popoškodbe ali izgube zakrivil namenoma ali vsled velike nemarnosti.“

3. Znesek 100 K, določen v § 7., točki 1., se povišuje na 500 K.

4. § 8. se mora glasiti:

„Za plačo ali mezdo v zmislu tega zakona veljajo razen plače ali dneve tudi vsi drugi prejemki, do katerih ima zavarovanec po delavnem dogovoru pravico, kakor: stanarina, draginjske doklade, deleži na dobičku, tantieme, naturalne dajatve in druge odškodnine za delo.

Politična pokrajinska oblastva določajo začetkom vsakega leta po zaslišanju zastopnikov zavarovancev in podjetnikov za svoje področje vrednost naturalnih prejemkov. Minister za socialno politiko sme ob potrebi odrediti, da pristojno oblastvo vrednost naturalnih prejemkov predčasno izpremeni.“

5. 2. in 3. odstavek § 9. se razveljavljata; 1. odstavek § 9. pa se mora glasiti:

„V § 1. predpisano zavarovanje kakor tudi zavarovanje mornarjev vrši „Začasna delavska zavarovalnica zoper nezgode“ v Ljubljani.“

6. V § 16. se mora 2. stavek 1. odstavka glasiti:

„Oni del zaslužka, ki preseže največji vračunljivi zaslužek po § 6., odstavku 6., se ne računi.“

7. § 29. se mora glasiti:

„Vsak podjetnik ali oni, ki ob nezgodi vodi obrat, mora vsako nezgodo, ki se v obratu, zavezanem zavarovanju, pripeti zaposlenim osebam in ki ima za posledico smrt ali več nego tridnevno pridobitno nezmožnost, v enem tednu naznaniti pismeno v dveh izvodih neposredno zavarovalnici na predpisani tiskovini. Zavarovalnica mora naznaniti nezgodo političnemu oblastvu prve stopnje in pristojnemu obrtnemu nadzorniku.“

8. § 30. se razveljavlja.

9. Napisu pred § 31. se dodaja: „Vpliv na zdravilni postopek.“

§ 31. se mora glasiti:

„Politična in občinska oblastva morajo na zahtevo nezgodne zavarovalnice ugotoviti vse okoliščine, ki so važne za presojo odškodninske zahteve. Morebitne stroške za ugotovitev in zlasti stroške za izvedence trpi zavarovalnica.“

10. § 32. se mora glasiti:

„Nezgodna zavarovalnica ima vsak čas, dokler traja lečenje, pravico odvzeti bolniški blagajni, katere član je poškodovanec, bolniško oskrbo. Tedaj prevzame zavarovalnica vse zakonite pravice in dolžnosti pristojne bolniške blagajne proti poškodovancu in njegovim svojcem.

Nezgodna zavarovalnica ima pravico, da pošlje poškodovanca, ako le-ta zdravljenje namenoma onemogočuje ali zavlačuje, na račun njegove rente v bolnico ali zdravilišče. Tedaj mora dati njegovim svojcem podporo, določeno v predzadnjem odstavku § 8. bolniškega zakona.

Ako je po zdravnikovem mnenju za ugotovitev pravic poškodovančevih do odškodnine potrebno opazovanje v bolnici, oziroma v zdravilišču, sme zavarovalnica to odrediti; tedaj trpi tudi vse stroške za opazovanje.

Ako se poškodovanec brez zakonitih ali drugih važnih razlogov ne pokori odredbam zavarovalnice, mu sme zavarovalnica rento deloma ali popolnoma odtegniti. Isto pravico ima zavarovalnica, ako bi se poškodovanec brez važnih razlogov ne hotel dati zdravniško preiskati zaradi ugotovitve svoje pridobitne nezmožnosti.

Po končanem lečenju sme zavarovalnica poškodovancu le z njegovo privolitvijo določiti namesto rente brezplačno oskrbo v zdravilišču. V teh primerih sme zavarovalnica nadomestiti poškodovancu morebitno izgubo na zaslužku vsled podaljšanege lečenja.

Bolniške blagajne morajo nazniti nezgodni zavarovalnici vsako nezgodo takoj, ko so jo prevzele v zdravljenje, in se izreči, ali je potrebno specialno zdravniško lečenje ali ne.“

11. § 33. se dodaja naslednji odstavek:

„Ako zavarovalnica ne more pravočasno odrediti odškodnine, sme osebam, ki zahtevajo odškodnino, priznati začasno odškodnino. Ako bi pri končni določitvi zavarovalnica ne priznala zahteve po odškodnini, vendar ne more zahtevati povračila take začasne odškodnine.“

12. § 34. 1 odstavek, se mora glasiti:

„Osebe, katerim zavarovalnica ni odredila odškodnine, morajo svoje zahteve priobčiti zavarovalnici pred potekom enega leta od dne, ko so se pojavile posledice nezgode, najkeseje pa v dveh letih od dne nezgode. V istem roku morajo uveljaviti svoje zahteve do zavarovalnice tudi bolniške blagajne.“

13. Znesek 5 do 500 gld., določen v § 51., je povečan na 200 do 20.000 K.

14. V § 52., naj se namesto besed: „do 100 gld.“ vstavi besede: „od 50 do 4000 kron“.

Nadalje se temu paragrafu dodaja tretji odstavek, ki se glasi:

Ob ponovnem prestopku po §§ 51. in 52. se kazen pri istih okoliščinah poveča do dvojne višine zgoraj navedenih kazni. Pri odmeri kazni se je predvsem ozirati na inteligentnost podjetnikovo, na obseg obrata in na možnost nevarnosti v obratu.“

15. Pred § 62. se postavlja napis: „Državna podpora“; § 62. se razveljavlja, a namesto njega velja to-le:

„Država povrne „Začasni zavarovalnici zoper nezgode“ v Ljubljani upravne stroške, med katere le šteti tudi stroške za ravnatelstvo in razsodišče, izza dne 1. junija 1920 na podstavi proračuna upravnih stroškov zavarovalnice, ki ga je odobrila minister za socialno politiko.

Povračilo se vrši vsake tri mesece na podstavi predloženih obračunov.

Za čas od dne 1. januarja 1919 do dne 31. maja 1920 povrne država nastale upravne stroške, v kolikor jih odobri minister za socialno politiko.

Prav tako povrne država dejanske stroške prve ureditve „Začasne delavske zavarovalnice zoper nezgode“ v Ljubljani največ do zneska 140.000 dinarjev, v kolikor jih odobri minister za socialno politiko.“

Člen III.

1. Zamudne obresti, navedne v § 4. zakona z dne 8. februarja 1909, drž. zak. št. 29, s katerim se dopolnjujejo zakoni o nezgodnem in bolniškem zavarovanju delavcev, se povišujejo od 4% na 5%.

2. V 2. odstavku člena V. zakona z dne 20. julija 1894, drž. zak. št. 168, o razširitvi nezgodnega zavarovanja se morajo namesto besed: „3600 kron“ vstaviti besede: „največji vračunljivi zaslužek v zmislu 6. odstavka § 6. zakona z dne 28. decembra 1887, drž. zak. št. 1 iz leta 1888.“, v 1. odstavku člena VII., pa namesto besed: „znesek od 1200 gld.“ besede: „največji vračunljivi zaslužek“.

Člen IV.

1. Minister za socialno politiko se pooblašča, da izda predpise za uvrstitev obratov v nevarnostne razrede in da v sporazumu z udeleženi ministri uredi poslovanje „Začasne delavske zavarovalnice zoper nezgode“ v Ljubljani začasno, ne glede na predpise §§ 12., 13., 38. in 49. zakona z dne 28. decembra 1887, drž. zak. št. 1 iz leta 1888.

2. Minister za socialno politiko se pooblašča, da uredi v sporazumu z ministrom za promet organizacijo zavarovanja železničarjev zoper nezgode začasno, ne glede na predpise § 58. in 2. odstavka § 59. imenovanega zakona.

3. Minister za socialno politiko se pooblašča, da sme v sporazumu s prizadetimi ministri, zaslišavši prizadete zavarovalnice, dovoliti, da se delavci in

obratni uradniki obratov, ki so v območju neugodnih zavarovalnic v Ljubljani, ako tvorijo sestavni del podjetja, ki je v drugi pokrajini, zavarujejo po predpisih teh pokrajin. Prav tako sme dovoliti, da se delavci in obratni uradniki obratov v drugih pokrajinah, ki tvorijo sestavni del podjetij v območju ljubljanskih zavarovalnic, zavarujejo po predpisih za to območje.

Člen V.

1. Teritorialni neugodni zavarovalnici delavcev v Gradcu in Trstu, sta prenehala z dnem likvidacije ali najkasneje z dnem 1. januarja 1919 izvrševati neugodno zavarovanje na bivšem avstrijskem ozemlju kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Z istim dnem prevzame „Začasna delavska zavarovalnica zoper neugode“ v Ljubljani rentna bremena teh zavarovalnic za naše ozemlje ter se ji vsled tega tudi pridruže pravice do ustreznega dela imovine teh zavarovalnic.

2. Minister za socialno politiko se pooblašča, da sme v zvezi z likvidacijo socialnih zavarovalnic bivše avstro-ogrske monarhije dodeliti „Začasni delavski zavarovalnici zoper neugode“ v Ljubljani tudi rentna bremena onih neugodnih zavarovalnic, ki niso izvrševale zavarovanja na našem ozemlju, v kolikor take rente uživajo naši državljani proti ustreznemu pokritju prevzetih bremen. Prav tako se smejo izjemoma prevzeti tudi rente bratovskih skladnic izven našega ozemlja, ako je to v interesu rentnikov.

Člen VI.

Neugodne zavarovalnice na bivšem avstrijskem ozemlju smejo z odobritvijo ministra za socialno politiko izplačevati draginske dodatke na tekoče rente. Za pokritje teh dodatkov se smejo predpisati posebni prispevki, ki jih plačajo podjetniki obenem z rednimi zavarovalnimi premijami.

Člen VII.

1. Ta uredba stopi v veljavo z dnem razglasitve v „Službenih Novinah kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca“, a velja glede določil točk 1., 4. in 6. člena II. že izza dne 1. januarja 1920. Vsa njej nasprotujoča določila dosedanjih zakonov in odredb so neveljavna.

2. Izvršitev te uredbe se poverja ministru za socialno politiko v sporazumu s prizadetimi ministri.

V Beogradu, dne 30. septembra 1920.

Aleksander s. r.

dr. Kukovec s. r.

Minister za socialno politiko:

Ujedinjenje kovinarjev.

(Dalje.)

Kakor smo že poročali, je kongres, ki bi bil moral biti sklican v Celje, zboroval v Ljubljani. Na kongresu je bilo zastopanih 16.500 organiziranih kovinarjev iz vse Jugoslavije, in sicer so poslali kovinarji iz Srbije, Bosne in Vojvodine 12, iz Hrvatske 10, ter iz Slovenije 11 delegatov.

Dnevni red je bil tak, kakor je bil prvotno določen.

V predsedstvo kongresa so bili izvoljeni za kovinarje iz Srbije, Bosne in Vojvodine sodr. Adam Bušić, za kovinarje iz Hrvatske Dimitrija Čulibrković, za kovinarje iz Slovenije Ivan Hlebš. Zapisničarji so bili ss. Milekič, Müller in Kocijan.

Kongres so pozdravili v ime C. R. S. V. sodr. Lazar Stefanović, za Pokr. Strokovno komisijo sodr. Iv. Tokan, za Osr. društvo kovinarjev s. Mihevc in za kovinarje iz Hrvatske s. Kunčić.

K drugi točki dnevnega reda „Ujedinjenje“ poroča s. Blagoje Bračinac. V daljšem govoru slika potrebo centralizacije. Zagovarja centralizem zato, ker ta povečuje bojovno zmožnost proletariata. Opominja, da centralizem ne sme biti tak, kakor je bil prej z Dunajem, temveč mora biti tak, ki posameznim grupam ne bo rezal v meso. H koncu svojega govora prečita resolucijo, ki se glasi:

Resolucija ujedinjenja.

Po referatu o ujedinjenju Saveza metalških radnika v Jugoslaviji in po izjavah s strani zastopnikov zainteresiranih Savezov, kongres soglasno sprejema resolucijo o ujedinjenju, ki je bila predlagana občenem strokovnem kongresu v Beogradu o Veliki noči 1. 1919. Kongres sklene:

1. Dosedanja kovinarska osrednja društva s centralami v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani tvorijo en „Savez metalških radnika“ v Jugoslaviji s podružnicami širom vse Jugoslavije.

2. Likvidacija dosedanjih central se izvrši do 31. decembra 1920.

3. Ujedinjeni „Savez“ prične s svojim delovanjem od 1. januarja 1921.

4. Novoizvoljena uprava mora do 1. januarja pripraviti vse formulare in ostali material, ter poslati vse to pravočasno podružnicam, tako da more Savez brez vsakršne ovire pričeti z delovanjem.

5. Vsa imovina dosedanjih treh Savezov postane last ujedinjenega „Saveza metalških radnika v Jugoslaviji“. Prav tako premičnina in vsi dohodki in izdatki.

Dokler se vprašanje ustave v Jugoslaviji ne reši, ne bodo dosedanje strokovne zveze izročile vse gotovine ujedinjenemu „Savezu“, temveč bodo dne 1. januarja dale novoizvoljeni Centralni upravi ujedinjenega „Saveza“ po 10.000 kron kot osnovni kapital za začetno delo v „Savezu“. Kar preostane denarja, ostane na svojem dosedanjem mestu; za denar pa, ki ostane pri organizaciji, je treba Centralni upravi dati odgovarajočega potrdila. Tega denarja ne sme nihče trošiti niti ga uporabiti razen Centralne uprave ujedinjenega „Saveza“. Če potrebuje Centralna uprava v izredni potrebi kako vsoto denarja, dohodkov na v tej meri, za prva dva meseca, ni, bo zahtevala enako vsoto od dveh, treh bivših Savezov in mora izdati za to potrdila. Te vsote se morajo izročiti brez ugovora od onih, pri katerih se denar začasno nahaja.

7. Arhiva manjše važnosti ni treba izročiti razen one, ki se tiče statistike delovnih pogojev, tarif in pogojev, in razen internacionalne korespondence ter odlokov in pisem „Centralnega radniškega sindikalnega veča“.

8. Vsi dosedanja formulari se morajo dati novoizvoljeni Centralni upravi na razpolago; ta mora med časom kongresa in 1. januarja izdelati enotne formulare, po katerih bo podružnica noslovala.

9. Ves material, kot članske knjižice, društvene znamke in drugo kar bodo dosedanje centralne na dan 1. januarja 1921 še imele, se morajo uporabljati tudi še pod zedinjenim „Savezom“, dokler tega materiala ne zmanjka.

10. Novoizvoljena Centralna uprava bo takoi improvizirala tam kjer je to potrebno, tajništva ki bodo organi „Saveza“, ali samostojno ali skupno s „Centralnim sindikalnim večem“ ali s katerikoli drugo sodružno strokovno organizacijo. — Delokrog in delo teh tajništev bo predpisala Centralna uprava s posebnim pravilnikom.

Kot protireferent k točki Ujedinjenje poroča sodr. Fran Svetek iz Ljubljane.

V svojem govoru poudarja, da so kovinarji iz Slovenije v principu centralisti, vendar je treba napraviti centralizem predpogoji in ta je zaupanje. Razlika v odloži proletariata v Jugoslaviji je precejšnja, za to je potreba napraviti ujedinjenje po stopnjah. Proletariat v Jugoslaviji se med seboj tako slabo pozna, da je to nepoznanje mnogokrat vzrok nezaupanja. Kdor želi trajnega ujedinjenja, mora pričeti pri odpravi nezaupanja, to bo na dosegljivo s tem da bo proučil razmere, v katerih proletariat v različnih pokrajinah živi. Prenagljen korak bi škodoval, zato predlaga da se pripusti kovinarje iz Slovenije pristopiti „Savezu“ zaenkrat kot samoupravna enota.

H koncu govora prečita tozadevno resolucijo.

Po daljši debati v katero so posegli delegati od vseh treh skupin, predlaga s. Obradović iz Sarajeva, naj se obe prečitani resoluciji odstopita šestčlanski komisiji, katera naj izdela novo resolucijo, na podlagi katere bi bilo mogoče napraviti ujedinjenje. Predlog o komisiji je bil sprejet.

V komisijo sta bila izvoljena od vsake grupe po dva člana, za grupo iz Slovenije sta bila izvoljena sodr. Svetek in Kocijan.

Komisija, ki se je sestala še isti večer, se je sporazumela soglasno, da predlaga resolucijo s. Bračinaca kot temelj ujedinjenja da pa omogoči sodrugom iz Slovenije radi posebnih razmer, v katerih žive, pristop k „Savezu“ predlaga, dodatek k resoluciji, ki se glasi:

Priznavaioč gornjo resolucijo kot podlago za zedinjenje kovinarskih delavcev Jugoslavije, uvažuje kongres razloge, ki so jih podali sodruzi iz Slovenije in se sklenil, da se njihove organizacije priključijo „Savezu metalških radnika v Jugoslaviji“ na naslednji način, ki velja do prihodnjega rednega ali izrednega kongresa:

1. V organizacijo kovinarjev moreto vstopiti vsi mezdni delavci kovinarskih podjetij. „Savez“ bo skupno branil enotne organizacije in to za vsako ceno.

2. V centralno upravo „Saveza metalških radnika Jugoslavije“ daio tovariši iz Slovenije svoja dva člana — enega tajnika in enega člana odbora — Obadva člana voli kongres na predlog Pokrajinskega odbora kovinarjev v Ljubljani. — Tajnik je stalno nameščen v Centralni upravi. — Član odbora mora prihajati na vse seje uprave Saveza, kadar bo pozvan, najmanj no dvakrat na leto. — Dolžnosti centralnega tajništva bo predpisala Centralna uprava Saveza.

3. Del stroškov za vzdrževanje Centralne uprave, na tudi sicer, bodo organizacije v Sloveniji plačevale potom Pokrajinskega odbora kovinarjev v Ljubljani. Kolikost teh stroškov bo določala Centralna uprava Saveza na svojih plenarjih, in to na stvarno narejenih izdatkih.

4. Stavkovni fond slovenskih kovinarjev je Centralni upravi na razpolago za vse stavke, ki jih bo ona odobrila. Iz njega se more vzeti ena tretjina dohodkov.

5. Vse akcije »Saveza« iz solidarnosti — moralnega ali materialnega značaja — bodo podpirale v polnem smislu organizacije slovenskih sodrugov.

6. Kovinarji iz Slovenije predstavljani so preko Centralne uprave v »Centralnem radniškem sindikalnem veču«. — Pristolno kvoto (polovico) bo preko Centralne uprave plačal odbor kovinarjev v Ljubljani.

7. Zastopništvo v internacionali kovinarskih zvez določa kongres za vse kovinare v Jugoslaviji.

8. Za izdelanje detailov glede administrativne se voli posebna komisija.

(Dalie prih.)

Iz strokovne organizacije.

Maribor. Dne 9. oktobra 1920 se je vršil ob 6. uri zvečer v Delavskem domu zelo dobro obiskan shod živilskih delavcev, na katerem je poročal sodrug Tokan iz Ljubljane. Njegova izvajanja so bila zelo zanimiva in poučna. Na poslušalce je njegov govor napravil jako dober utis. Živilski delavci znajo ceniti dobro strokovno organizacijo. V marsikaterem slučaju bi strokovna organizacija živilskih delavcev v Mariboru služila drugim lahko v zgled.

Vrhnika. Z Vrhnike nas nekaj delavcev iz usnjarne g. Polaka vprašuje, kaj se vendar dogaja s tem gospodom v Ljubljani, kajti vselej, kadar pride na Vrhniko v usnjarno, gleda kakor strupena kača! G. Polak je pač gospod one vrste, ki so podobni čebelarjem, ki med, katerega čebele nanesejo, pač pobere, čebele pa prezira. Kapitalist na gorkem se malo meni za delavce, če ta ali oni zmanjka, dobi drugega. Tako se izkoriščanje in vrhtega preziranje nadaljuje. Nadaljevala se bo pa tudi ta stvar do gotove meje.

Zagorje ob Savi. Delavsko izobraževalno društvo »Svoboda« v Zagorju naznanja svojim članom kakor tudi članom podružnice Unije slov. rudarjev, da se odpre dne 24. oktobra 1920 knjižnica. Knjižnica obsega nad 400 zvezkov dobre, poučne in zabavne vsebine. Poslovala bo knjižnica od 8. do 10. ure dopoldne. Priporočamo članom gori omenjenih organizacij da pridno posedajo na knjižnih.

Mezdna gibanja.

V Zagrebu se nahaja usnjarsko delavstvo v stavki. Usnjarije v Sloveniji opozarjamo, da ne potujejo v Zagreb, vsaj toliko časa naj nihče ne potuje v Zagreb, dokler stavka traja. Ni izključeno, da se bo v Sloveniji pojavil kak agent, ki bo pod raznimi pretvezami skušal pridobiti usnjarske delavce za Zagreb. Vsakemu takemu agentu pokažite vrata. Slovenski usnjarski delavec ne sme pasti svojemu hrvatskemu tovarišu v hrbet.

Mizarji ne iščite dela v Mariboru. V Mariboru je v mizarški stroki pravcata kriza in bi povpraševanje mizarjev za delo v Mariboru stališče mizarških pomočnikov le otežkočilo.

Tedenski pregled.

Koroški plebiscit.

Ki se je vršil dne 10. oktobra je izpadel proti vsemu pričakovanju slabo. Skupno je bilo oddanih 37.303 glasov, od katerih je bilo za Nemško Avstrijo 22.025, za Jugoslavijo pa 15.278. Nemška Avstrija je dobila torej 6747 glasov večine ali 59%; na Jugoslavijo odpade 41% oddanih glasov.

Tržaški fašisti

(nacionalisti) so dne 14. t. m. zažgali socialistično tiskarno »Lavoratore« v Trstu. Uničeni so vsi stroji tiskarne in ves material. Zgoreli sta tudi dve hiši zraven tiskarne. V znak protesta proti divjanju »fašistov« je delavstvo proklamiralo 24 urno generalno stavko. Lavoratore se tiska sedaj v drugi tiskarni, ker je to zahtevala tiskarska organizacija.

Stavka rudarjev na Angleškem

je proti pričakovanju izbruhnila. Vlada se je že dalje časa pripravljala na to stavko, ter skuša z vsemi sredstvi omiliti njene posledice. Kakor poročajo zadnje vesti, je stavka popolna. Vladni krogi še vedno upajo, da pride do mirne poravnave. Na pomoč se pripravljajo tudi železničarji, ki so sklicali v to svrhu celo vrsto zborovanj, katera so se po večini izrazila za simpatično stavko železničarjev. Od izida te stavke je odvisno, kako pozicijo bo zavzelo angleško delavstvo v naibližji bodočnosti.

V nedeljo, dne 17. t. m. so se vršile volitve v

Nemški Avstriji.

Socialni demokratje so dobili skupno 62 poslancev, klerikalci 78, velenemci 16, kmetijska stranka 1, meščanska delovna stranka 1 poslanca. Komunisti so doživeli popoln poraz, dobili niso niti enega poslanca. S tem, da so dobili klerikalci največ glasov, nastaja nevarnost, da bodo skušali upostaviti monarhijo s cesarjem Karlom na čelu. Pri tem delu jih francoski in madžarski reakcionarci goreče podpirajo. Posebno francoski kapitalisti bi radi obnovili monarhijo v Nem. Avstriji, ker mislijo, da bi s tem preprečili, da bi se Nemška Avstrija ne združila z Nemčijo.

V splošnem je

Francija

središče reakcije in militarizma. Paris rodi vse reakcionarne poizkuse, financira akcijo proti Rusiji, podpira madžarskega krvnika Hortvia itd. Da je postala Francija žrtev militarizma, kaže ogromna številka izdatkov za militarizem, ki je bila predložena parlamentu v znesku 5.697.300.000 frankov.

Do svetovne vojne je igrala Francija v boju za svobodo nainanrednejšo ulogo. Prevrat, ki je spravil to deželo v tako klavirno ulogo, je prinesla svetovna vojna.

Razno.

Iz Cella. »Nova Doba« je zopet začela izlati na strokovno talmništvo v svojem članku »Nestojnost« napada našega podtalmnika češ da je neki krojač. Poudarja, da bi bilo bolje, da bi se ta držal svoje poklica, nego da očita očetom, zakaj imajo svoje sinove pri drugih strankah. Seveda, »Nova Doba« pa ne pove, da je bil tisti krojač žrtev kapitalističnih rabljiv bivšega nemškonacionalnega Masnaka. No, mi smo na na to ponosni, da imamo v »Delavskem talmništvu« delavce, izkušene borilce za proletarski razredni boj. Kajti le oni razumejo delovati v korist solidarnemu delavstvu. Liberalci (»Nove Dobe« demokrati) imajo pa za talmnika pronačelnega medicina, ki si ne zna služiti svoj kruh kot rakšen, da je bolj »nobel«, se podpisuje na list kot urednik »Nove Dobe« (hudobni ljudje pravijo, da ta listič dobiva subvencije za razna huiškaranja), saj stvarnega tako nič ne prinese. Končno smo vzlic temu

člankarju hvaležni da se je izdal kot strokovno organiziran tiskar. Delavstvo v cinkarni bo vedelo ceniti očeta in sina po njih buržoazni barvi.

Strokovno gibanje nemške socialno demokratične stranke v Češkoslovaški je združeno v 23 strokovnih zvezah. Talmništvo je v Libercu in izdaja zvezni organ »Gewerkschaftliche Rundschau«. 31. marca 1920 so imele strokovne zveze organiziranih skupno 255.918 mož in 96.690 žena, skupno 352.608 pristašev. Število članov strokovnih organizacij se je med tem v teku pol leta početvorilo. — Dohodki zveze so znašali skupno Kč 7.655.188; izdatki pa Kč 4.781.805, največ izdatkov pri podporah izkazuje pomoč ob smrtnih slučajih, sledita podpora invalidov in brezposelnih. Razen zvezinega glasila še 21 strokovnih glasil. Njih celotna naklada znaša 313.368 iztisov in naklada štirinajstdnevnik zveznega glasila 5600 iztisov. Strokovno gibanje deluje v popolnem sporazumu s političnim. Strokovna centrala se zove: »Deutscher Gewerkschaftsbund der Tschechoslowakischen Republik«.

Obvestila.

V Maribor. V pojasnilo glede solidarnostnega sklada konstatiramo, da so krojači dne 22. februarja odračunali 100 kron, sodrug Premšak pa dne 11. marta 1920 za pivovarniške delavce 150 kron. Končno le sodrug Čeh dne 8. oktobra 1920 odračunal za peke 89 kron in za kemične delavce 53 kron.

Zahvale.

Podpisani sem prejel K 505.— kot podporo, za kar se vsem darovalcem in darovalkam papirnice v Vevčah lepo zahvaljujem.

Anton Porenta.

Rudarji v Lešah so za svoje tovariše Franc Čebulco in Jože Jurača, ki ležita v leški bolnici napravili zbirko ter so kot pomoč podarili vsakemu po K 250. Oba imenovana se tovarišem najtopleje zahvalujeta.

Izdajatelj in odgovorni urednik

IVAN TOKAN

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

RAZPIS SLUŽBE.

Pri podpisnem društvu le oddati mesto

društvenega talmnika

Službo je nastopiti s 1. novembrom 1920. Prednost imajo oni prosilci ki so izučeni ene izmed stavbenih strok (zidar, tesar itd.) ter so v društvenih poslih izvežbani, imajo govorniški dar in ki so v računanju ter pisavi dobro podkovani.

Lastnoročno pisane prošnje naj se vnošile na Osrednje društvo stavbniških delavcev in sorodnih strok na slovenskem ozemlju v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6.

Odbor.

COSULICH-LINE

= TRST-AMERIKA =

New - York — Buenos — Ayres — Rio di Janeiro - Santos Montevideo

Brezplačna pojasnila in prodaja vozniških listov za potnike za Slovenijo edinole pri:

SIMON KMETEC, Ljubljana

Kolodvorska ulica 26.

Slovenskemu delavskemu ljudstvu k volitvam v konstituanto!

Po obotavljanju in zavlačevanju brez konca in kraja je vlada naposled vendar razpisala volitve za konstituanto in dne 28. novembra 1920 bodo imeli volilci v Jugoslaviji prvič priliko izraziti svojo voljo glede na ureditev svoje države. Vpricho vsakovrstnih poizkusov, da bi se ustavotvorna skupščina postavila pred celo vrsto gotovih dejstev in te ali one uredbe prikazale kot neizpremenljive, je treba z vso gotovostjo naglašati, da je ljudstvo pri urejevanju državnih razmer najvišji faktor in da ni noben ukrep trajno pravoveljav, če ga ni sklenilo ljudstvo. Ker se to doslej sploh še ni zgodilo, je v državi Srbov, Hrvatov in Slovencev vse še le začasno in konstituanta ima nalogo zgraditi državo povsem od temelja v soglasju z voljo naroda samega...

Na tem edino pravilnem stališču so stali socialisti že ob državnem preobratu leta 1918., ko je bilo „Narodno Veče“ v Zagrebu s svojo pretežno meščansko večino najvišja oblast v državi. Maloštevilni socialisti v tem „Narodnem Veču“ so ugovarjali brezpogojno združitvi s kraljevino Srbijo in so zlasti zahtevali, da bodi

nova država republika,

ki naj bi jo do sestanka ustavodajne skupščine upravljal direktorij, sestavljen iz enega Srba, enega Hrvata in enega Slovence. Medtem ko so vse meščanske stranke ugovarjale temu predlogu, je „Narodno Veče“ pod pritiskom socialistov vendar izdelalo neka navodila za pogajanja s srbsko vlado; toda odposlanstvo, ki je odšlo z njimi v Beograd, je predložilo princu Aleksandru adresu, ki se ni vjemala s temi navodili; in na podlagi tako izvršenega ujedinjenja skušajo sedaj gotovi elementi napraviti vtisk, da so temeljne uredbe države že definitivno določene in neizpremenljive, ljudstvo pa da ima le še pritrditi temu, kar se je storilo brez njegovega soglasja.

Take poizkuse zavračamo z vso odločnostjo. Konstituanta bi bila brez pomena, če ne bi imela pravice, da konstituirajo državo od temelja in če ne bi bila izraz suverene volje naroda. Tudi odgovor na omenjeno adresu v Beogradu se je glasil tako, da spadajo vsa vprašanja, tičeča se konstitucije, v kompetenco konstituante, s čimer je potrjeno samo ob sebi umevno načelo, da odloča ljudstvo potom konstituante

o vseh ustavnih zadevah,

začenši z vprašanjem, ali bo nova država

monarhija ali republika.

Nepobitno je namreč dejstvo, da gre za ureditev popolnoma nove države; ne da le za nadaljevanje, povečanje ali pristranstvo nečesa, kar je že obstajalo. V svetovnem viharju, ki ga je sama zločinsko izzvala, je poginila habsburška

monarhija in nobenega vsajenja ne more biti več za njeno pokončano avtokracijo. Ali kar raste na razvalinah, ostalnih izza nje na jugu, tudi ni enostaven prirastek za katerokoli drugo državo. Rešitev jugoslovanskega vprašanja v narodnem čiru ni v nobeni aneksiji, temveč le v svobodni združitvi jugoslovanskih plemen na podlagi

prostovoljnega sporazuma in popolne enakopravnosti.

To je prava naloga konstituante, ki ji torej ne smejo v nobenem pogledu prejšnje ali obstoječe uredbe vezati rok, temveč je poklicana, da uredi nov narodni dom edino po volji naroda samega.

Ta konstituanta stopi na mesto takozvanega „Narodnega predstavništva“ žalostnega spomina. Po sili skrupano nadomestilo za pravi parlament je imelo edino nalogo, da izdela volilni red za konstituanto in se nato umakne ljudstvu. Edini socialni demokratje, katerih je bilo le 10 v tem predstavništvu, so resno silili na to, da se čim prej razpišejo volitve v konstituanto, čemur pa so se upirale vse meščanske stranke, pehaajoče se za oblastjo z nenaravnimi političnimi kombinacijami in intrigami in boječe se ljudske sodbe. S politiko, pri kateri je imela vsaka meščanska klika le svoje strankarske v mnogih slučajih celo čisto osebne koristi pred očmi, so bili zanemarjeni najvitalnejši interesi naroda. Namesto da bi se bil ob velikem polomu nastali nered v produkciji in prometu odstranjeval, se je čimdalje množil; rasla je

ljudstvo izžemajoča draginja,

Vsled pregrešno brezglavega gospodarstva in drzno se razvijajoče korupcije je ljudstvu primanjkovalo potrebščin, katerih bi bilo lahko v izobilju; nesposobnost vladajočih je ovirala industrijo, zasipala vire narodnega bogastva in onemogočala delavskemu ljudstvu izboljšanje položaja. Razpasel pa se je militarizem, ki si je lastil vpliv celo na najvišje faktore v državi in ponovno je stal ves narod pred nevarnostjo

vojaške diktature.

Ko so vladajoče stranke zapeljale državni voz tako, da niso našle več izhoda, ko so prignale državo in ljudstvo na rob gospodarskega propada in si tudi z najbolj reakcionarnimi neustavnimi sredstvi niso več mogle pomagati, so v naglici izdelale volilni red za konstituanto, ki kaže neštete znake politične krivičnosti in egoističnega strankarstva, misleče, da si bodo na ta način podaljšale gospodstvo tudi preko volitev.

Delavci vseh strok in poklicev v mestih in na deželi!

Dne 28. novembra bo vsa oblast v vaših rokah. Izbirali boste med strankami in programi. S svojimi glasovi boste izrazili svojo voljo in odločili, kako bo urejena država, v kateri živite. Socijalno demokratična stranka vas vabi v svoj veliki bojovni tabor, v mogočno organizacijo vsega delavskega ljudstva, brez katere je delo odrešenja nemogoče.

Socijalna demokracija naglaša, da je popolna osvoboditev delavskega razreda, ki obsega ogromno večino vsega prebivalstva, ustvarjajoča vse materialne in duševne vrednosti, mogoča le s temeljito izpremembo družabnega reda v smislu socializma, sloneča na družabni lastnini proizvodnih in distributivnih sredstev. Vse, kar je mogoče doseči za zboljšanje položaja delavnega ljudstva v sedanji družbi, se more smatrati le za olajšanje bremen, ki pa je potrebno, da ne opeša proletarijat preveč pod njih pezo in da ne izgubi svoje bojovne sile v neizprosni borbi za uresničenje socijalističnih ciljev. Medtem, ko ne more socijalna demokracija odnehati, dokler ne bo ta cilj dosežen in vsaka možnost izkoriščanja človeškega dela za profitne namene odpravljena, je pa njena časna naloga organizirati in vzgajati proletarijat, da postane sposoben za svojo zgodovinsko nalogo obenem pa ustvarjati oziroma pospeševati pogoje za končno družabno transformacijo.

V tem smislu zahteva v jugoslovanski državi uredbe, ki omogočajo najpopolnejšo

svobodo političnega, kulturnega in socijalnega gibanja,

totalno nepopačeno demokracijo z najobširnejšimi ustavnimi garancijami v obliki

ljudske republike.

Pod nobenimi pretvezami se ne sme omejevali svoboda govora, tiska, združevanja in zborovanja: vse politične pravice morajo enako veljati za vse državljane brez razlike spola, vere ali plemena; ljudstvu mora biti zavarovana pravica, da voli ne le svoje zastopnike v vse javne zastope, ampak tudi vse odgovorne uradnike in sodnike, da jih more, če ne izvršujejo svoje naloge v smislu ljudske volje, odpoklicati, in ono izreče o važnih zakonih zadnjo besedo z referendnim glasovanjem.

Neločljiva od zdrave demokracije je tudi

avtonomija občin in drugih sestavnih delov države

v vseh zadevah, ki niso po svojem značaju take, da mora biti njih uprava v interesu vsega naroda enotna in osredotočena. Izkušnja zadnjih dveh let pomeni najstrožjo obsodbo brezmišelnega, nekritičnega centralizma, ki ustvarja za praktično življenje naroda neraben aparat, ovira razvoj na vseh koncih in krajih, duši vsako samostalnost, povzroča pa pri vseh delih nezamrzanje in netočnost in vodi do najnevarnejših konfliktov.

Brez pridržka priznava socijalna demokracija

enotnost države

in odklanja vse separatistične tendence, naj se odevajo s kakršnikoli plašči. Ali prav tako zahteva tudi brezpogojno enakopravnost vseh delov in zavrača vsak poizkus nadvlade katerekoli plemena ali kakršnekoli skupine. V dveletni dobi izza prevrata so taki eksperimenti rodili najslabše sadove v političnem in gospodarskem, v kulturnem in socijalnem življenju. Takozvana

valutna reforma,

ki jo je prebivalstvo izven Srbije občutilo kot izgubo treh četrtin svojega premoženja, propadanje industrije, hiranje ma-

lega kmetijstva, popolna neplodnost na polju socialnega napredka so žalostne posledice aspiracij po hegemoniji in ne osnovanem centralizmu, ki je pokazal brezupno nesposobnost za razumevanje pravih potreb in interesov države in ljudstva.

V zvezi s temi pogubnimi tendencami so ogromne žrtve, ki se doprinašajo

militarizmu,

požirajočemu skoraj vse državne dohodke in stalno ogrožajočemu svobodo ljudstva. Socijalna demokracija zahteva, da se odpravi stalna vojska in nadomesti z demokratično organizirano ljudsko brambo, v kateri morajo biti brezpogojno odpravljene vse razredne predprave, in ki se ne sme v nobenem slučaju rabiti kot kapitalistična garda v socijalnih bojih delavskega ljudstva.

Spoznavajoča važnost političnih pravic se pa socijalna demokracija nikakor ne more zadovoljiti z njimi, temveč vidi v njih le neizogiben pripomoček za

gospodarsko in socijalno osvoboditev,

ki postane mogoča le tedaj, če osvoji zavedno, organizirano in s potrebnim znanjem oboroženo delavsko ljudstvo politično moč. Zaradi tega zahteva od ustave tudi

nepreklicne garancije za socijalne pravice

zlasti konstitucionalno priznanje osemurnega delavnika, priznanje delavskih organizacij, stavke za doseg boljših delavskih pogojev, kolektivnih pogodb, državne obveznosti za zavarovanje delavcev za slučaj bolezni, nezgode, starosti, obnemoglosti in nezaposlenosti in nevtralnosti vseh oblasti v mejnih bojih.

Potrebna pa je tudi smotrana

aktivna socijalna politika

v naprednem smislu in socijalna demokracija zahteva jasne zakone, ki naj omogočijo delavstvu udeležbo pri upravi in kontroli podjetij in pripravijo tla za socijalizacijo industrije kakor dozoreva zanjo; izvršiti se mora progresivna socijalizacija v interesu vsega ljudstva, v interesu producentov in konsumentov, ki naj bodo pri vodstvu in v kontroli, kakor tudi pri snovanju novih podjetij enako zastopani kakor država kot zastopnica vsega naroda.

Brez zavlačevanja se mora tudi izvršiti

agrarna reforma,

že davno obljubljena zaradi upora meščanskih strank pa vse doslej še neizvedena. Rešiti se mora to vprašanje na temelju načela, da je narod sam lastnik vse zemlje, ki jo izroča v posest pravemu obdelovalcu, a na podlagi take organizacije, da bo imelo ljudstvo največjo možno korist. Da se omogoči obdelovanje tal po najmodernejših načinih in po smotrnem načrtu v prid producentom in konsumentom, je treba občinskih reform in obširne zadrugne organizacije vsega poljedelstva, s katero bi mogla tudi na zadrugni podlagi izvedena organizacija konsumentov čim najtesneje kooperirati. Za take zadrugne je potrebna najizdatnejša državna zaščita, ki more temeljito preprečiti

vsako zemljiško spekulacijo,

pa tudi spekulacijo z zemeljskimi produkti, zlasti z žitom, ki bogati doslej le krščene in nekrščene pijavke na škodo vsega ljudstva.

Izvedba agrarne reforme ne sme obremeniti malega obdelovalca z odkupninami, ob katerih bi zopet drugi dobivali sadove njegovega dela, zanj pa bi ostal njegov trud brezploden.

Vsaka reforma bo le tedaj uspešna, če se je bo znalo ljudstvo prav poslužiti in zaradi tega je dobro šolstvo nujen pogoj vsakega napredka in končne osvoboditve delavskega razreda. Zahtevamo torej temeljito

šolsko reformo,

ki naj predvsem osvobodi šolo vseh vplivov kapitala, cerkve in militarizma in jo napravi sposobno za zdravo vzgojo naraščajo in za razširjanje in utrjevanje resničnega in koristnega znanja. Vsakemu nadarjenemu otroku brez izjeme mora biti odprta pot do najvišje izobrazbe; za to je treba ne le da je pouk brezplačen, da dobe šolski otroci vsa potrebna učna sredstva, ampak tudi sredstva, brez katerih je uspešen pouk iluzoričen, torej hrano, obleko, prosto vožnjo, prosto zdravljenje in zdravila, in kjer zahtevajo razmere, tudi stanovanja. Otroška in mladinska zavetišča, dijaški domovi, dijaške kuhinje morajo vseli sposobni mladini omogočiti pristop do vse kulture in do vsega posamezniku in narodni celoti enako potrebnega znanja.

Država pa je tudi dolžna skrbeti za vse tiste, ki so brez lastne krivde izgubili sposobnost za delo in omogočiti

vojnim invalidom, vdovam in sirotam

prav tako kakor delavskim in uradniškim starcem, pohabljenecem in vpokojencem ne le žalostno vegetiranje, temveč dostojno življenje. Edini socialni demokratje so se doslej potegovali za praktično priznanje te pravice, pri čemer pa so naleteli na najsrdčnejši odpor vseh meščanskih strank.

Tudi

javni nameščenci vseh strok,

ki so v mnogih slučajih še v slabšem položaju, kakor ročni delavci, so imeli doslej le v socialnih demokratih odkrite in resne zagovornike, ker vidijo tudi v njih izkoriščane člane delavskega razreda. Naše meščanske stranke so se branile uvedbe moderne službene pragmatike za uradnike in uslužbence, ker hočejo, da ostanejo gmotno in duševno odvisni ne le od svojih delodajalcev, ampak tudi od političnih strank.

Očitna je skrajna zanemarjenost

dobrodelnih panog socialnega skrbstva.

Povsod primanjkuje bolnišnic, ubožnic, zavetišč vsake vrste, in posledice za zdravje in moč ljudstva so grozne. Tudi za te naloge nimajo država, pokrajine in občine zadostnih sredstev in namesto napredka je na vseh koncih in krajih bodočnost naroda ogrožajoče hiranje.

Za izvršitev ogromnih

gospodarskih in socialnih nalog

je nedvomno treba izredno bogatih sredstev. Toda meščanske stranke se branijo na vse kriplje, da bi se odprli edini viri iz katerih bi bilo mogoče uspešno zajemati, ker postavljajo interese kapitalističnega razreda nad koristi vsega naroda. — Ogromna bremena se navaľujejo v obliki vsakovrstnih indirektnih davkov na rame širokih ljudskih mas, ki so prešibke, da bi jih mogle prenašati, vodi se carinska politika, ki daje državi razmeroma majhne dohodke, ovira pa razvoj domače industrije na škodo delavstva in konsumentov. Socialna demokracija zahteva bistveno drugačno davčno politiko, ki naj

ne črpa iz revščine, ampak iz bogastva.

Neresnica je, če se trdi, da ni virov, iz katerih bi se moglo uspešneje zajemati. Verižništvo in spekulacija vsake vrste so ustvarile ogromna bogastva v privatnih rokah, vsa ta bogastva pa so prišla do različnih potih le iz ljudskih žepov. Povsem opravičeno le torej obdačenje visokih dohodkov in velikih premoženj v taki meri, da dobi država od vojnih in povojnih profitov zadosten delež. S progresivnim davkom na

dohodke, premoženja, velike posesti in profite vseh oblik, a z zmanjšanjem izdatkov za neproduktivne namene, zlasti za militarizem je mogoče vsa, deloma doseči ravnovesje v državnem gospodarstvu, nikakor pa ne s še večjim obubožavanjem ljudskih množic.

Toda če naj dobi država trajne virov za svoje naloge, za povišanje ljudskega blagostanja, je treba temeljitejših reform, predvsem

socijalizacije velike industrije, rudnikov, velikih posesti in bank,

kateri dohodki povečavajo sedaj le privatna bogastva brez vsake koristi za ljudstvo, a na škodo delavskega razreda, ki postaja tem odvisnejši od kapitala, čim bolj raste njegova moč.

Socialna demokracija pač ne pričakuje od teh reform končne in popolne rešitve delavskega razreda, temveč naglašja, da je njega definitivna osvoboditev iz spon meznega tlačanstva mogoča le z uresničenjem vsega programa svetovne socialne demokracije, s popolno uvedbo

socijalističnega sistema produkcije in distribucije

po vsem kulturnem svetu, z internacionalno zmago socialističnega reda nad kapitalističnim. Toda socialna revolucija ne more biti delo enega dneva, temveč je ogromen gospodarski proces, ki ga spremlja enako globokosežen političen in kulturni proces in ki se more dovršiti le, kadar so izpolnjeni vsi pogoji zanj. Razmere, v katerih se vodi boj za novi socialni red, so različne v posameznih dobah in deželah. Nedvomno je svetovna vojna s svojimi posledicami izredno pospešila revolucionarni razvoj in najkrajčevitejše napenjanje reakcionarjev, ne more več rešiti starega anarhičnega reda. Važnost delavskega razreda se je neizmerno povečala in je dvignila tudi njegovo samozavest. Kratkovidna kapitalistična sebičnost bi rada zagradiła pota korakajočemu proletarijatu in kliče vse reakcionarne sile na pomoč, ker ob vseh izkušnjah še ni spoznala moči razvojnih zakonov, pehačih preteklost v grob in neodvratno pripravljajočih novo bodočnost. V obupni skušaji zanašati tudi razkol v vrste delavskega ljudstva in se veseli vsakega nesporazuma med proletarijatom, misleča, da je mogoče trajno preprečiti združitev njenega edino nevarnega nasprotnika, ali pa da bi ga mogla nagnati v desperatne pozicije, ki bi ji podali prihiko, da bi skušala reševati socialno vprašanje še enkrat z železno pestjo.

Socialna demokracija se ne da zvabiti na taka pota, kjer bi se najhujši sovražniki delavstva naslajali ob prelivanju delavske krvi, kakor se je godilo povsod, kjer je precejšnje lastne in podcenjevanje sovražnikove moči rodilo nepremišljene eksperimente. Iskreno obžalujoča med proletarijatom nastale razpore, je vendar trdno prepričana, da se ne bo temnim silam reakcije posrečilo trajno razdvoje delavski razred, čigar zmaga je prav tako odvisna od njegove bojne enotnosti kakor od dozoritve pogojev, v katerih se more socializem končno in sklepčno uveljaviti, vrata socialne demokracije so vedno odprta vsem, ki verujejo v potrebo močne organizacije delavskega razreda v nezogibnost razrednega boja na političnem in gospodarskem polju in v zmago socializma s pridobitvijo večine ljudstva.

Nov svet

se poraja v hudih bolečinah in socialna demokracija hoče, da postane tudi slovensko delavsko ljudstvo v mestih in na deželi, v tovarnah in rudnikih, na suhem in na vodi, v pisarnah in laboratorijih, v šolah in umetniških zavodih, na poljih in v šumah, po planinah in vinogradih, kjerkoli se ustvarja, v vsakem oziru sposobno in močno za osnovno preobrazbo družbe na korist vsega delavnega ljudstva.

Važno bitko v tem boju pomenijo tudi volitve za konstituantno, s katerimi si proletariat lahko pridobi močno postavljeno za svoje nadaljnje delo. Olajšan bo ta boj, če se posreči delavstvu doseči znatno izboljšanje svojega položaja in se rešiti vsaj dela skrbi, ki še vedno umrtjujejo njegovo moč: če si osvoji toliko moči v državi, da ne bo mogla reakcija povsod nastavljanje zanke in po svoji volji razpolagati z vsemi sredstvi, ljudstvu na škodo; če pridobi toliko sile, da bo njegova beseda veljavna v domačih in mednarodnih zadevah in ne bodo množice slepo orodje v temi se skrivajočih protiljudskih sil.

Izza strašne petletne vojne, ki je izčrpala narod, izcedila reke njegove krvi, uničila ogromne vrednosti, materialne in kulturne, potrebuje ljudstvo

miru,

da si more zaceliti rane in stopiti v novo življenje. Socijalna demokracija se zaveda, da more le končna zmaga socializma zagotoviti resničen mir, ker se odpravijo le v socialističnem družabnem redu razlogi, ki v kapitalističnem svetu venomer izzivajo spore, grozeče s krvavo „rešitvijo“. Tudi takozvani mir, ki so ga siloma diktirale kapitalistične vlade izza zadnje svetovne vojne, je le samovoljna, na bajonete se oprajoča ureditev, zanikajoča načela pravičnosti in grozeča z novimi konflikti na vseh koncih in krajih. Takega miru ne more priznati delavski razred; tudi slovensko delavsko ljudstvo se ne more fatalistično pokloniti diktatom peščice starokopitnih diplomatov, zastopajočih sebične interese imperijalističnega kapitalizma in reakcije in je prepričano, da se zrušijo tudi slovenskemu ljudstvu nanešene težke krivice v prah, ko bodo namesto kapitalistično imperijalističnih diplomatov zavedni delavci tostran in onstran demarkacijskih črt preurejali svet.

Delavci po mestih in deželi!

Dne 28. novembra imate priliko, da napravite velik korak na poti k svojemu cilju. Z združenimi močmi lahko dosežete uspeh, ki položi odločevanje o prevažnih vprašanjih vaše bodočnosti v konstituenti v vaše roke.

Izvrševalni odbor socialno demokratične stranke.

Prijatelji, sodrugi, sodružice!

Dneve hudih socialnih bojev imamo. Stoletje socializma, volitev v ustavotvorno skupščino je pred nami. Kdor hoče biti informiran o dogodkih, o vprašanjih socializma, mora imeti

dnevnik „NAPREJ“,

glasilo socialno demokratične stranke.

Zato ga razširjajte in naročajte!

Naročnina velja z dostavljanjem na dom ali po pošti: mesečno 20 K, četrletno 60 K, celoletno 240 K. Naroča se pri upravi „NAPREJA“ v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Dne 28. novembra bo boj

med plodnim delom in izkoriščajočim kapitalom,

med napredkom in reakcijo.

Vi, ki delate, ste večina naroda. Vi ste narod. Če hočete, ste lahko država. Z enotnim nastopom si lahko priborite zmago. Nastopite tako.

Na eni strani je tabor kapitalistov, na drugi tabor delavskega ljudstva. Izbirati vam ni težko.

Glasujte dne 28. novembra socialno demokratično in glasovali boste

za politično svobodo,

za resnično demokracijo,

za samoupravo ljudstva,

za republiko,

za socialni napredek,

za pravično agrarno reformo.

Glasujte socialno demokratično in pridobite si postojanke za socialni boj, kateremu se ne morete izogniti.

Glasujte socialno demokratično, to se pravi

proti kapitalizmu, proti militarizmu

proti imperijalizmu, proti obuboževanju in dražnji, proti zatiranju in izkoriščanju.

Razširjajte nauk socializma, agitirajte, organizirajte, delajte in zmagajte!